

Η Ιατρική από τους Ετρούσκους στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία Η Έλληνο-Ρωμαϊκή Ιατρική

Gregory Tsoucalas

Εργαστήριο
Ιστορίας της Ιατρικής
και Ιατρικής Δεοντολογίας

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ - ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Οι Ετρούσκοι

Οι Ετρούσκοι ήταν αρχαίος λαός που κατοικούσε στην Ετρουρία και ως έθνος άρχισε να δημιουργείται στα τέλη της Εποχής του Χαλκού (11ος αιώνας π.Χ.-10ος αιώνας π.Χ.)

Στην τελευταία φάση του πολιτισμού τους (770 π.Χ.-730 π.Χ.) οι Ετρούσκοι ήρθαν σε έντονη επαφή με τους Έλληνες και το Ελληνικό Αλφάβητο

Οι Ετρούσκοι κυριάρχησαν στην Ιταλική χερσόνησο μέχρι την αρχή επέκτασης της πόλης της Ρώμης στα τέλη του 4^{ου} αιώνα π.Χ. και την έναρξη των Ρώμαιο-Ετρουσικιών πολέμων. Τελικά πήραν Ρωμαϊκή υπηκοότητα το 90 π.Χ. και εντάχθηκαν στη νέοσχηματιζόμενη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία το 27 π.Χ.

Ο θαυμαστός πολιτισμός του στηρίχθηκε στις λατρευτικές ταφές, τη θρησκεία και την υγιεινή των πόλεων. Μέρος της ψυχής παραμένει στο σώμα για τη ζωή μετά θάνατο

Οι θεοί των Ετρούσκων

Κεφαλή του θεού Τινς (Τίνια), θεού των κεραυνών και του κάτω κόσμου, σπής γης, 300-250 π.Χ., Staatliche Antikensammlungen, Munich

Ετρουσικόν μπρούτζινο αγαλματίδιο του θεού Μάρσις, θεού του πολέμου και της γονιμότητας, 5^{ος} αιώνας π.Χ.

Θέσαν, θεότητα της αυγής και της ζωής, Ετρουσικόν καθρέφτης με απεικόνιση της θεάς, Etruscan mirrors in the Museo Archeologico Nazionale, Florence

Τα αναθήματα

Ex votos of the Etruscans in bronze: eyes, ear, penis, finger, leg, Museo Nazionale Archeologico, Tarquinia, Viterbo, Lazio

Ex votos Terracotta Etrusco-Campanian of the abdomen, 4th-2nd century BC, Henry's Museum

An Assemblage of Etruscan Terracotta Votive Penises, Wombs, and Breasts, 4th-3rd Century BC, National Archaeological Museum, Naples

Οι Ρωμαίοι

Η πόλη ιδρύθηκε μεταξύ 10^{ου} και 8^{ου} αιώνα π.Χ.

Το Ρωμαϊκό κράτος, Δημοκρατία αυτήν την περίοδο, αρχίζει να επεκτείνεται στις γειτονικές περιοχές, και συγκροτεί μία συμμαχία των πόλεων του Λατίου

Ξεσπά Συμμαχικός πόλεμος (91 π.Χ.-88 π.Χ.), ο πόλεμος των Ιταλών συμμάχων της Ρώμης εναντίον της. Οι υπόλοιποι Ιταλοί διεκδικούσαν καλύτερη μεταχείριση και την ιδιότητα του Ρωμαίου πολίτη. Οι Ρωμαίοι τελικά θα νικήσουν, αλλά θα παραχωρήσουν σε όλους τους κατοίκους της ιταλικής χερσονήσου, την ιδιότητα του Ρωμαίου πολίτη

Φιλόδοξοι στρατηγοί έρχονται στο προσκήνιο, ο Πομπήιος, ο Κράσσος και αργότερα ο Ιούλιος Καίσαρας. Οι τρεις τους σχηματίζουν την πρώτη τριανδρία

Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (Imperium Romanum) ιδρύεται το 27 π.Χ. και πεθαίνει τον 5^ο αιώνα μ.Χ.

Η Ιατρική των Ρωμαίων

Η λαχανίδα, είδος Brassica Oleracea, Joseph Ritter Von Plenck, 1735

Η σημασία της υγιεινής και το ύδωρ στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία

Jus Romanum

Επιβάλλεται ο έλεγχος των τροφίμων από ειδικούς επιστάτες

Επιβάλλεται η υγιεινή ταφή σε σαρκοφάγους ή η καύση των νεκρών

Επιβάλλεται η καθαριότητα των οδών με την επιστασία ειδικής υπηρεσίας αστυνόμων

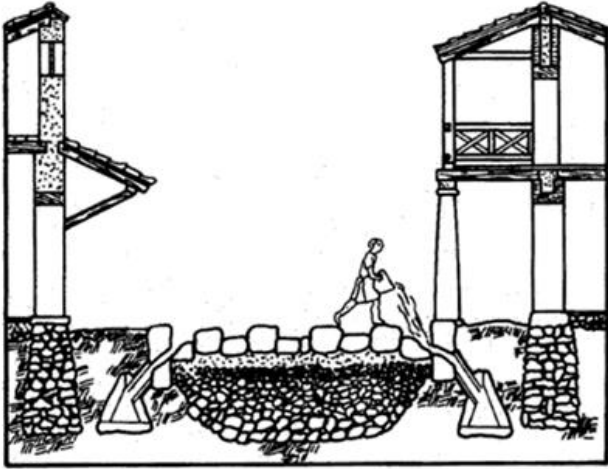
Η δημόσια υγιεινή, η ύδρευση και η αποχέτευση αποτελούσαν κύρια αντικείμενα της νομοθετικής μέριμνας και οι κήνσορες επέβλεπαν την πιστή εφαρμογή των διατάξεων και την καλή εκτέλεση και λειτουργία των σχετικών δημόσιων έργων

The Pont du Gard is an ancient Roman aqueduct bridge built in the first century AD to carry water over 50 km (31 mi) to the Roman colony of Nemausus (Nîmes)

Το αποχετευτικό σύστημα

Η μεγάλη αποχέτευση της
Ρώμης, γραβούρα από το Donovan J. Rome,
ancient and modern, and its environs. Rome 1862

Τμήμα αποχέτευσης στη Ρώμη

Η Ιατρική των Ρωμαίων

Οι Ρωμαίοι διέθεταν ισχυρό στρατό και ήταν προικισμένοι στις εφαρμοσμένες τέχνες του νόμου, της κυβέρνησης, του πολεοδομικού σχεδιασμού και της πολιτείας, αλλά αναγνώρισαν και υιοθέτησαν επίσης συνεισφορές άλλων αρχαίων λαών, κυρίως εκείνων των Ελλήνων

Η ιατρική θεωρείτο επάγγελμα κατώτερης τάξης, κυρίως την εξασκούσαν οι σκλάβοι!

Ποια ήταν όμως η συνεισφορά των Ρωμαίων στην Ιατρική;

Η κοινωνική υγεία με την αστυιατρική νομοθεσία και τους κανόνες υγιεινής, με το αποχετευτικό σύστημα και τα υδραγωγεία. Η περιβαλλοντική υγεία με την αποξήρανση ελών και το σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων. Η στρατιωτική χειρουργική, καθώς κάθε τμήμα του στρατού ακολουθούσαν ιατροί-χειρουργοί

Reconstructed basic medical
kit of a military surgeon,
Malton Museum

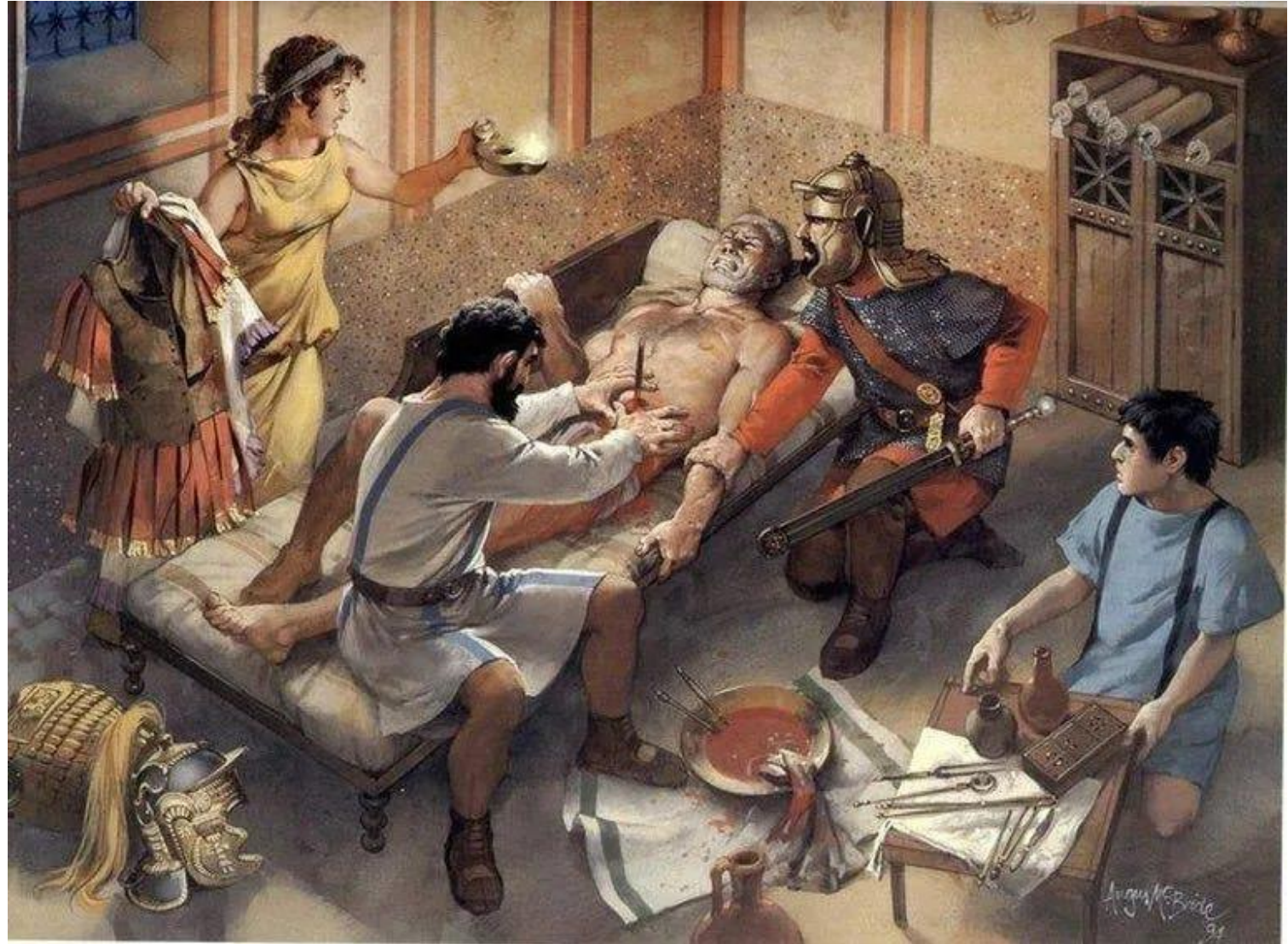
Η Στρατιωτική Χειρουργική

Ο τραυματισμός στα πεδία των μαχών της αρχαιότητας σήμαινε αργό και οδυνηρό θάνατο, κυρίως λόγω απώλειας αίματος. Από τους στρατούς της αρχαιότητας, ένας, ο Ρωμαϊκός στρατός ήταν εξαίρεση

Ο πρώτος Ρωμαίος Αυτοκράτορας Αύγουστος ίδρυσε τις πρώτες επαγγελματικές στρατιωτικές ιατρικές μονάδες (στα λατινικά *milites medici*) στην ιστορία. Κάθε λεγεώνα είχε ιατρούς, υποστηρικτικό ιατρικό προσωπικό και ένα νοσοκομείο που μπορούσε να φιλοξενήσει από 250 έως 500 στρατιώτες

Οι στρατιωτικοί γιατροί απαλλάσσονταν από τα τακτικά στρατιωτικά καθήκοντα και πληρώνονταν καλύτερα από τους κανονικούς στρατιώτες. Ανήκαν σε εξειδικευμένες δυνάμεις, που ονομάζονταν *immunes*. Το όνομα της ομάδας αναφερόταν στο γεγονός ότι αυτοί οι στρατιώτες είχαν προστασία στις καθημερινές κακουχίες των λεγεωνάριων όπως η εισκαφή τάφρων ή οι νυχτερινές περιπολίες

Είναι ενδιαφέρον ότι οι *milites medici* έπρεπε να υπηρετήσουν πρώτα ως τακτικοί στρατιώτες πριν γίνουν *immunes*. Για να προσελκύσουν περισσότερους ιατρούς στο στρατό, οι Ρωμαίοι πρόσφεραν Ρωμαϊκή υπηκοότητα, συντάξεις και γη!

Roman military surgeon at work, artwork by Angus McBride (1931-2007)

Η Στρατιωτική Χειρουργική

Pompeii fresco depicting a wounded Aeneas who had wounds treated

Roman Legionnaires medical treatment, Trajan's Column, a Roman triumphal column in Rome, 113 AD

Τα στρατιωτικά νοσοκομεία

Σε στρατόπεδα ή οχυρώσεις υπήρχαν και στρατιωτικά νοσοκομεία, *valetudinarium*, τα οποία περιέθαλπαν για μικρά χρονικά διαστήματα τους στρατιώτες. Περίπου το 5% του στρατεύματος μπορούσε να παραμείνει ταυτόχρονα σε ένα τέτοιο νοσοκομείο. Σοβαρότεροι τραυματισμοί συνοδεύονταν με άδεια-απαλλαγή για καθορισμένο διάστημα

The Military Hospital at
Housesteads fort Malton

Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία κατακτά την Ελλάδα

Η κατάκτηση των διαφόρων Ελληνικών πόλεων-κρατών από τη Ρώμη δεν είχε μόνο στρατιωτική προσέγγιση, αλλά περιλάμβανε πολλούς πολιτικούς ελιγμούς και διπλωματία. Ήταν μια διαδικασία που κράτησε από τον 3ο έως τον 2ο αιώνα π.Χ

Bronze sculpture of Lucius Aemilius Paullus, discovered at Brindisi, Roman general Lucius Aemilius Paullus Macedonicus (ca 229-160 BC) conquered Macedon in the Third Macedonian War

Η τελευταία ημέρα της Κορίνθου του Γάλλου ζωγράφου ιστορικών στιγμών Tony Robert-Fleury (1837-1911), 1870

Η ιατρική έρχεται στη Ρώμη ... δηλαδή έρχονται οι Έλληνες

Ο Αρχάγαθος από την Πελοπόννησο, υιός του Λυσανία, εγκαταστάθηκε στη Ρώμη ως πρακτικός ιατρός γύρω στο 219 π.Χ.

Ο Ρωμαίος ιστορικός Lucius Cassius Hemina (ca mid 2nd BC) σημείωσε ότι ήταν ο πρώτος άνθρωπος που έκανε την ιατρική ξεχωριστό επάγγελμα στη Ρώμη. Οι Ρωμαίοι ήταν τόσο ενθουσιασμένοι που του αγόρασαν ένα μαγαζί με δημόσια δαπάνη

Ωστόσο, οι μέθοδοι του ήταν βάνανυες και πρότεινε μόνο τομές με μαχαίρι και εκτεταμένο καυτηριασμό, τόσο αυστηρά, που σύντομα προκάλεσε την αντιπάθεια των κατοίκων της Ρώμης γενικά και προκάλεσε πλήρη αηδία προς το επάγγελμα γενικά

Η ιατρική στη Ρώμη ... δηλαδή η Έλληνο-Ρωμαϊκή ιατρική

Ο Ασκληπιάδης ο Προυσαεύς (ή Βιθυνός, 1ος αιώνας π.Χ.) ταξίδεψε στην Αθήνα όπου παρακολούθησε την επικούρεια διδασκαλία

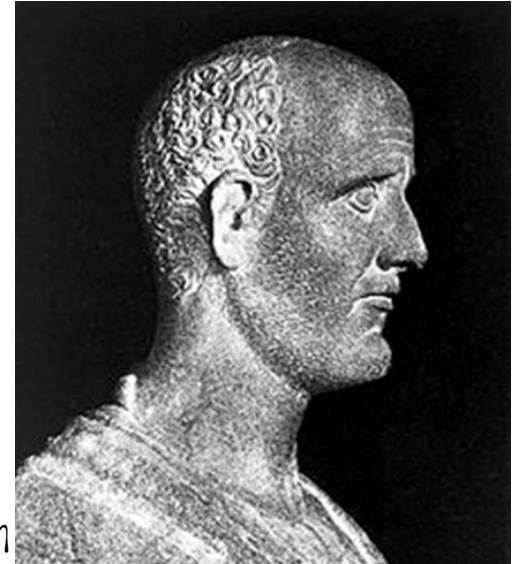
Μετάβει στη συνέχεια στη Ρώμη, όπου ίδρυσε τη Μεθοδική Ιατρική Σχολή της Ρώμης, η οποία συνιστούσε τη κυρίως φυσιοθεραπεία, διαίτα και λουτρά, ενώ αντιθέτως απέφευγε τη χορήγηση φαρμάκων

Απέκτησε μεγάλη φήμη όταν διέκρινε και διέσωσε μία περίπτωση νεκροφάνειας. Εφάρμοζε την τραχειοτομία σε περιπτώσεις κινδύνου ασφυξίας, όντας οπαδός της χειρουργικής, προκαλώντας το θαυμασμό

Γκραβούρα
πορτραίτο του
Antonio Cocchi

Σύμφωνα με τον Ιταλό ιατρό, συγγραφέα και φυσιολόγο, Antonio Cocchi (1695-1758) στην ιστορία υπήρξαν 40 προσωπικότητες με το όνομα Ασκληπιάδης

Προτομή Ασκληπιάδη

Ιατρείο στη Ρώμη

Η Ελληνική Ιατρική στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία

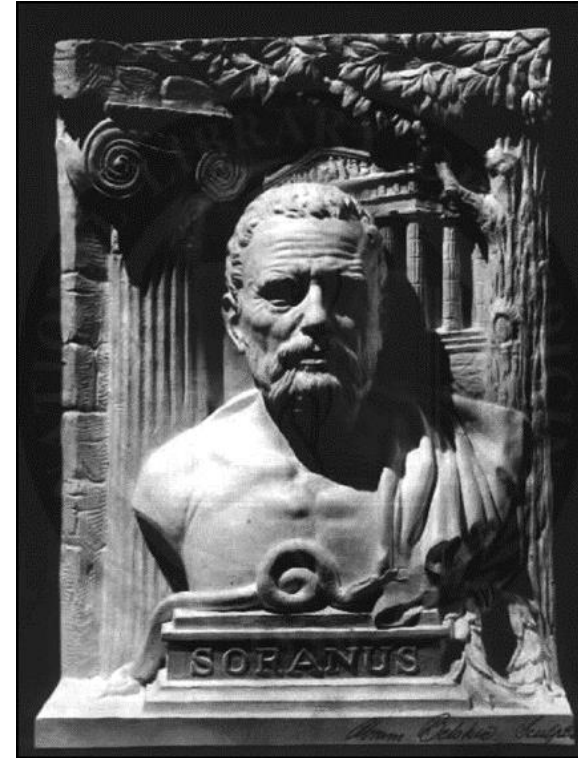
Ο Σωρανός ο Εφέσιος (2^{ος} μ.Χ.) άσκησε την ιατρική στην Αλεξάνδρεια και κατόπιν μετέβη στη Ρώμη

Υπήρξε θιασώτης της Μεθοδικής Σχολής και διακρίθηκε σε διάφορους τομείς της ιατρικής τέχνης, όπως παθολογία, και γυναικολογία (καινοτομίες με αντισυλληπτικά σκευάσματα και αναφορές υστερευτομής)

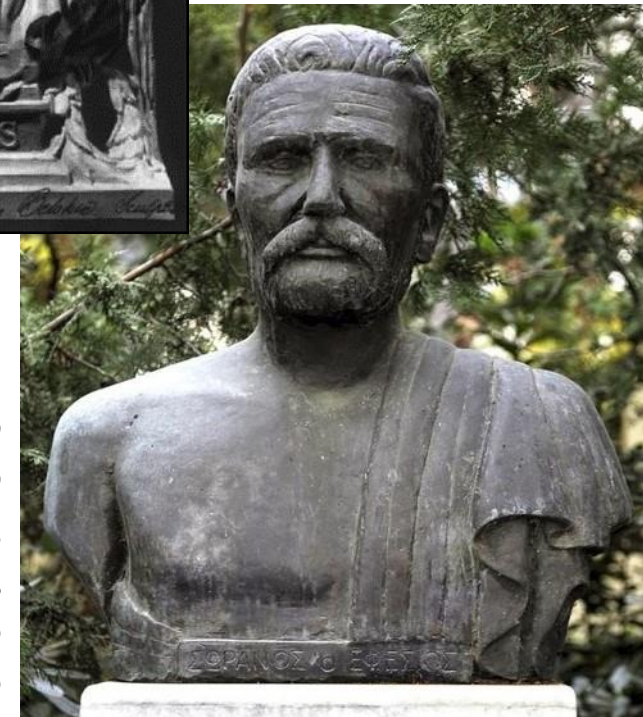
Στα έργα του κάνει αναφορές σε προγενέστερες σημαντικές προσωπικότητες της ιατρικής

Για τις Μαιές σημειώνει:

«Οι μαιές στην Αρχαία Ελλάδα έπρεπε να έχουν μαλακά χέρια και μακριά λεπτά δάχτυλα. Να έχουν καλή μνήμη, αντίληψη και να είναι εργατικές. Έπρεπε όμως να γνωρίζουν όλα τα είδη θεραπείας επιπλοκών του τοκετού, να γνωρίζουν επαρκώς τη φαρμακολογία και να διατηρούν την ψυχραιμία τους, καθώς ήταν επιβεβλημένο ταυτόχρονα να παρέχουν και ψυχολογική υποστήριξη. Έπρεπε να είναι διακριτικές, καθώς πολλές φορές άκουγαν διάφορα μυστικά κατά τον τοκετό, άμεμπτες, να μη χρηματίζονται για παράνομες ειτρώσεις και τέλος πνευματικά υγιείς, προσηλωμένες στο καθήκον, μακριά από δεισιδαιμονίες»

Σωρανός ο Εφέσιος

Προτομή του
Σωρανού του Εφεσίου
από ορείχαλμο,
Βασίλειος Κάρλος,
Χωρέμειο
Εργαστήριο

Η Ελληνική Ιατρική στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία

Ο Ρούφος ο Εφέσιος (τέλη 1ου και αρχές 2ου αιώνα μ.Χ.) ήταν Έλληνας ιατρός που άσκησε την ιατρική κυρίως στην Αλεξάνδρεια

Μέλος της Εκλεκτικής Σχολής, θαυμαστής του Ιπποκράτη και συγγραφέας για θέματα που άλλοι γιατροί είχαν παραμελήσει, όπως η υγεία των σιλάβων και η φροντίδα για τους ηλικιωμένους

Περισσότερες από 100 πραγματείες του σώζονται αλλά κατά κάποιο τρόπο αλλοιώθηκαν από σχόλια των μεταφραστών

Το κύριο έργο του Ρούφου αφορούσε στην ανατομία παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες για την κατάσταση της ανατομικής επιστήμης πριν από την εποχή του Γαληνού

Για αυτόν, η ζωή του ανθρώπινου οργανισμού εξαρτάται από την καρδιά

Οι Άραβες χρησιμοποιούσαν ευρέως τα έργα του

Gravure of Rufus of Ephesus, 17th century

Η Ελληνική Ιατρική στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία

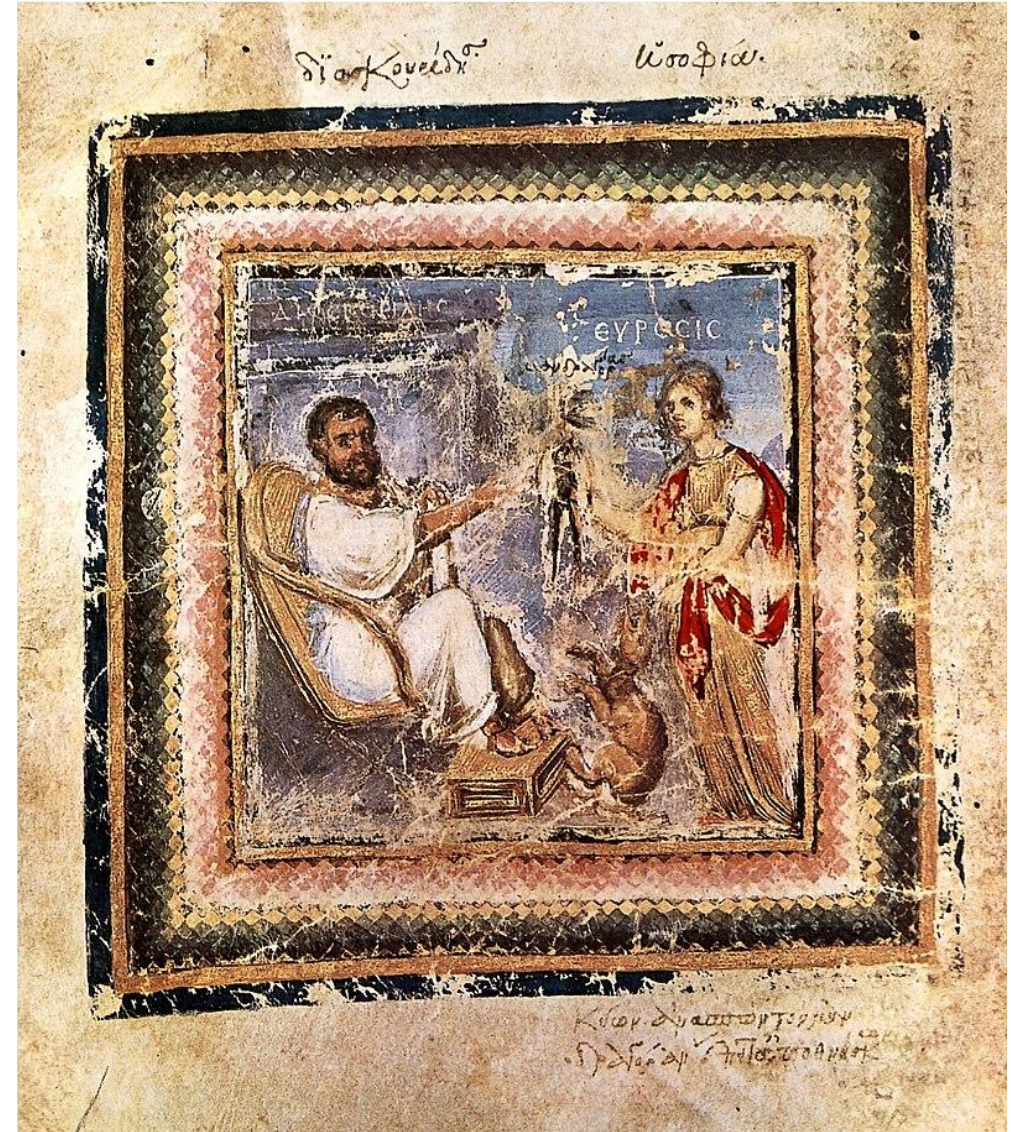
Πεδάνιος Διοσκουρίδης ο Αναζαρβεύς (ca 40-90 μ.Χ.), υπήρξε ιατρός, φαρμακοποιός, βοτανολόγος και συγγραφέας του Περί ὕλης ἰατρικῆς (Latin title *De materia medica*), ενός πεντάτομου εγκυκλοπαιδικού πονήματος για φυτά και φυτικά θεραπευτικά σκευάσματα

Το έργο του αποτέλεσε το φαρμακευτικό εγχειρίδιο αναφοράς για 1500 χρόνια

Το Πεδάνιος ίσως σημαίνει ότι κάποιος Ρωμαίος αριστοκράτης υπήρξε πατὼν του ὡστε να πάρει τη Ρωμαϊκή υπηκοότητα

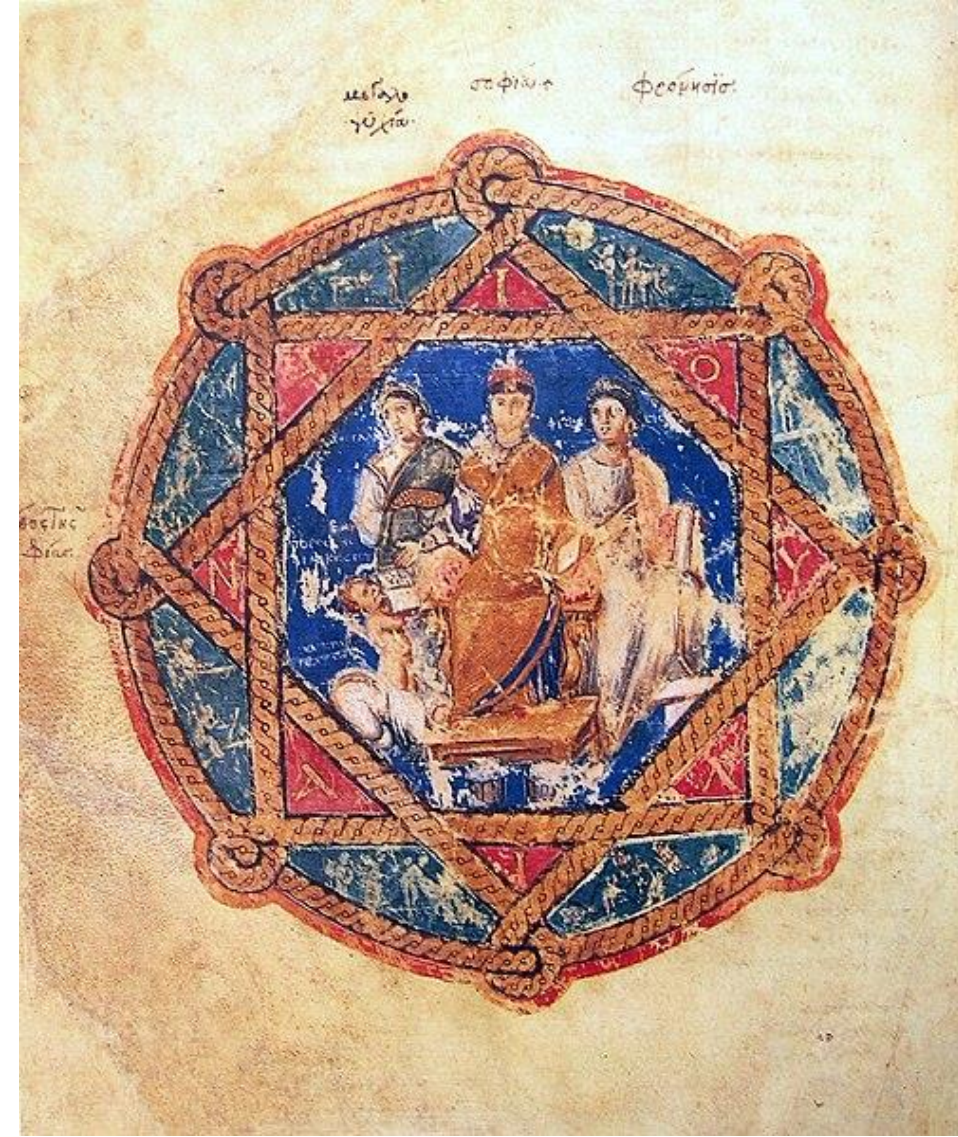
Άραβες και Ινδοί υιοθετούν το πόνημα του και προσθέτουν σχόλια καθώς ο Διοσκουρίδης αναφέρεται κυρίως σε φυτά της περιοχής της Μεσογείου

Η καλαισθησία της εγκυκλοπαίδειας οδήγησε βασιλείς, ευγενείς και λαό να παραγγέλνουν αντίγραφα προκειμένου να τα δωρίσουν σε πριγκίπισσες, βασιλείς και έρωτα

Der Wiener Dioskurides: Codex medicus Graecus 1 der Österreichischen Nationalbibliothek, Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt

Η Ελληνική Ιατρική στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία

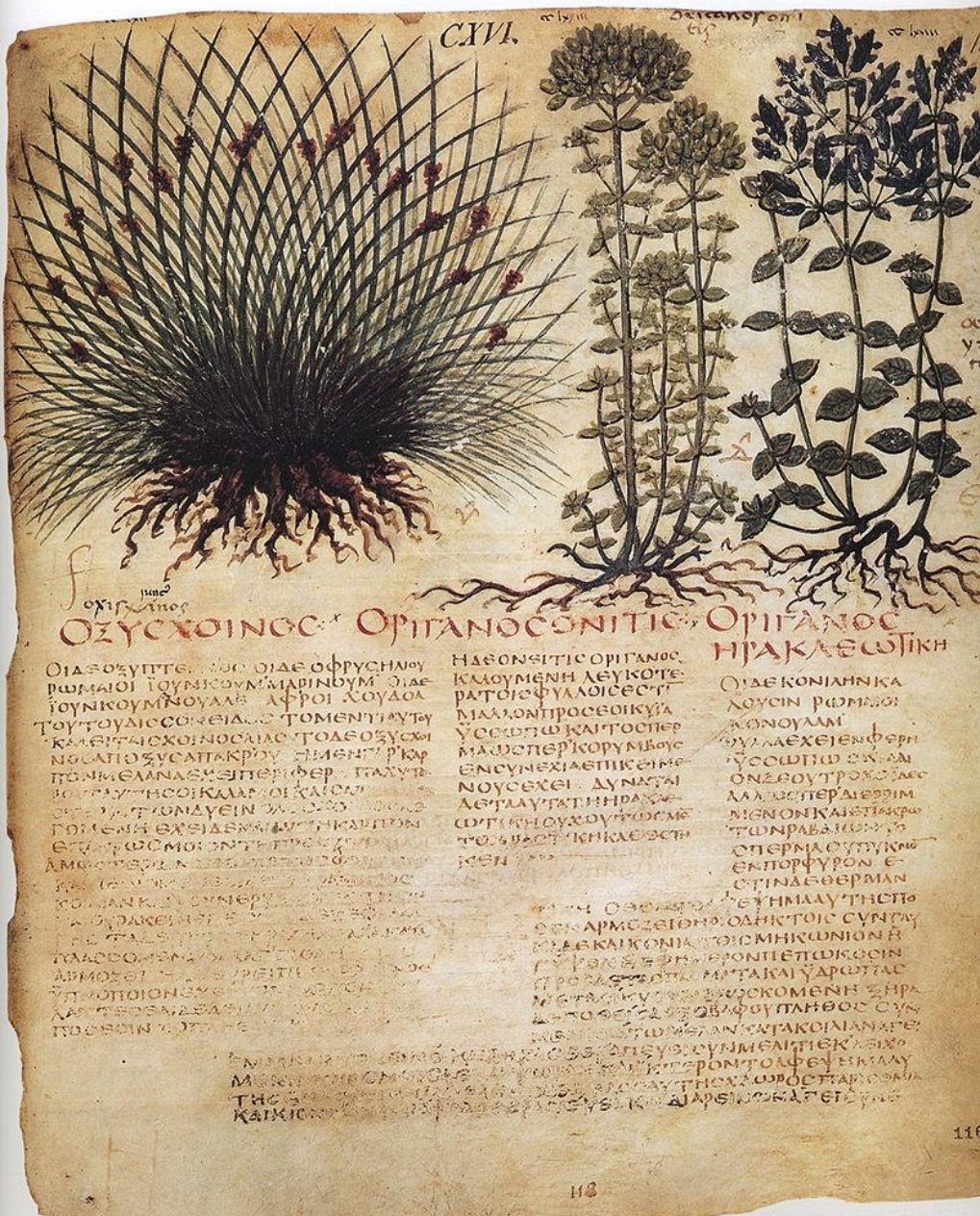

Dioscorides in a Swiss pharmacy, 18th century, Pharmacy Historical Museum, Basel

Folio from an Arabic manuscript of Dioscorides, De materia medica, 1229

Portrait of Anicia Juliana as donor in an enluminated copy of the Dioskorides, preserved in Vienna. ca. 512. Anicia Juliana is seated between two personifications, Magnanimity and Prudence

De materia medica

Dioscorides, Astragalus, Illustration from De Materia Medica of Dioscorides Baghdad 1224

The Naples Dioscurides codex, Biblioteca Nazionale, Naples 7th-century

Folio from an Arabic translation of the Materia Medica by Dioscorides, 1224

Η Ελληνική Ιατρική στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία

Αρεταίος ο Καππαδόκης (2^{ος} αιώνας μ.Χ.)

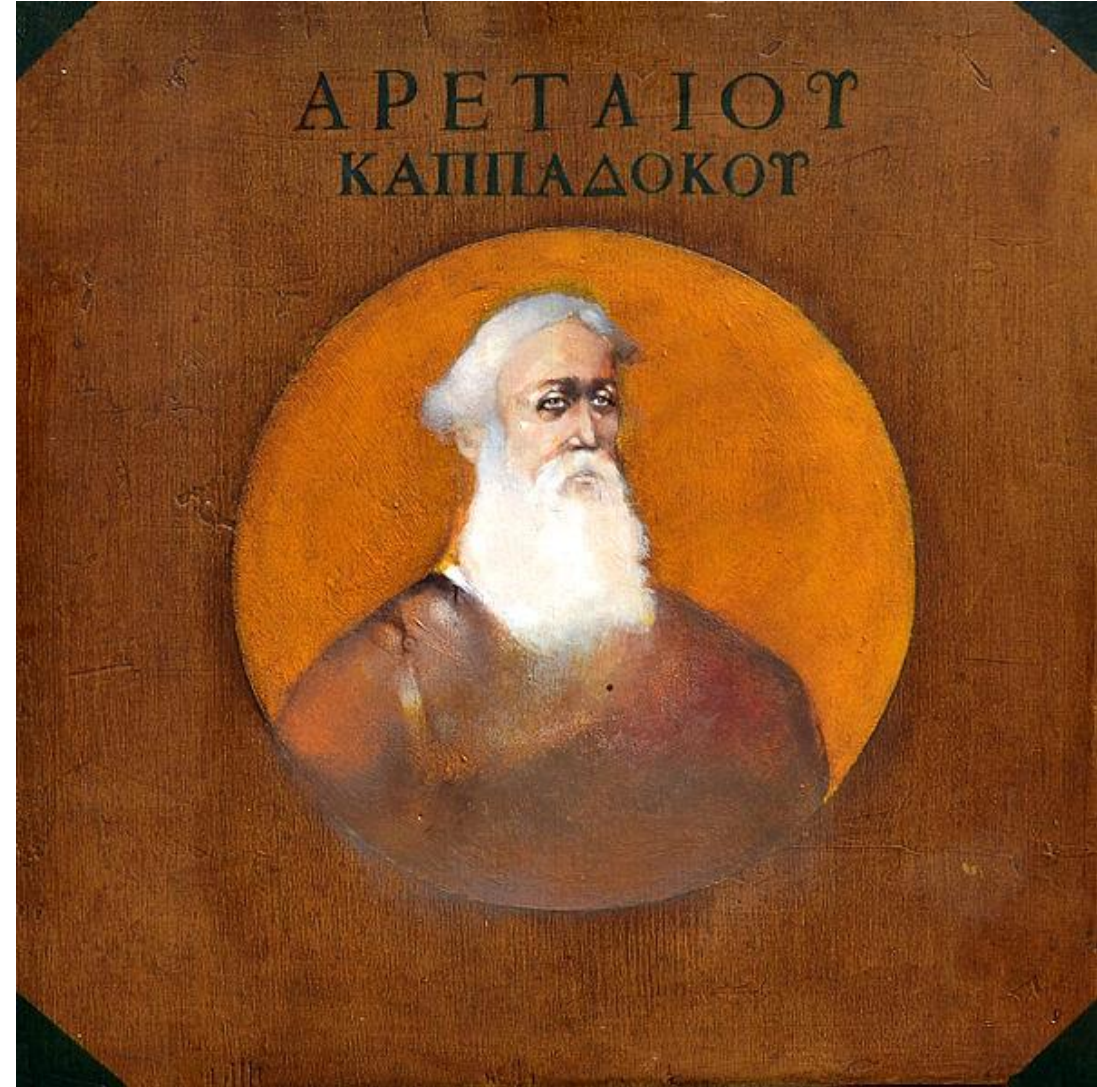
Είναι ο ιστορικός εκπρόσωπος της Πνευματικής Αίρεσης

Πρώτος ο Αρεταίος ο Καππαδόκης περιγράφει άριστα τον διαβήτη

Υπήρξε μέγας κλινικός ιατρός, ο πρώτος μετά τον Ιπποκράτη

Έγινε διάσημος με το έργο του «Περί Αιτιών και Σημείων Οξέων και Χρονίων Παθών» και «Περί Θεραπείας Οξέων και Χρονίων Παθών»

Ασχολείται εκτενώς με τον καρκίνο, τον πόνο, τη διφθερίτιδα (καθιερώνει τον όρο διφθεριτικές μεμβράνες), και τη λαρυγγοτομία

Oil on panel by Mahmut Karatoprak, 2015, personal collection of Dr. Halil Tekiner, Kayseri

Υπάρχουν όμως και οι Λατίνοι Εγκυκλοπαιδιστές

Ο γιατρός Aulus Cornelius Celsus (1ος αιώνας μ.Χ.) έζησε πιθανώς στη Gallia Narbonensis, μια ρωμαϊκή επαρχία

Το πόνημα De medicina του Κέλσου παραμένει το παλαιότερο ιατρικό έγγραφο που γράφτηκε μετά τη Συλλογή του Ιπποκράτη, η παλαιότερη σωζόμενη σημαντική ιατρική πραγματεία γραμμένη στα λατινικά και η αρχαιότερη στη δυτική ιστορία της ιατρικής

Αρχικά ήταν μέρος ενός μεγαλύτερου εγκυκλοπαιδικού έργου που κάλυπτε τη γεωργία, τη στρατιωτική επιστήμη, τη ρητορική, τη κυβερνητική διοίκηση, το δίκαιο, τη φιλοσοφία και την ιατρική

Το De Medicina δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά σε έντυπη μορφή από τον Nicolaus Laurentii, Alamanus στη Φλωρεντία το 1478 και θεωρείται η πρώτη συστηματική ανασκόπηση στην ιατρική για όλα όσα ήταν γνωστά μέχρι την εποχή του Κέλσου

Aurelius Cornelius Celsus, lithograph by Pierre Roch Vignéron (1789-1872)

Υπάρχουν όμως και οι Λατίνοι Εγκυκλοπαιδιστές

Ο Γάιος Πλίνιος Σεκούνδος (Gaius Plinius Secundus) ή Πλίνιος ο Πρεσβύτερος (23/24-79 μ.Χ.) ήταν Ρωμαίος συγγραφέας, φυσιοδίφης, φυσικός φιλόσοφος και ναυτικός και στρατιωτικός διοικητής της πρώιμης Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας

Σπούδασε στη Ρώμη

Έγραψε την εγκυκλοπαιδική *Naturalis Historia*, 37 βιβλία, τα οποία έγιναν πρότυπο για όλες τις μελλοντικές εγκυκλοπαίδειες

Τα βιβλία 20 έως 32 επικεντρώνονται στην ιατρική και τα φάρμακα. Τα τυχαία σχόλιά του σχετικά με τη διατροφή και τις εμπορικές πηγές και τις τιμές των συστατικών δαπανηρών φαρμάκων παρέχουν πολύτιμα στοιχεία σχετικά με τη σύγχρονη ρωμαϊκή ζωή

Pliny the Elder, gravure from the 19th century book *Vies des Savants Illustres*

Ο Clarissimus Έλληνας ιατρός των Ρωμαίων

Ο Αίλιος Γαληνός της Περγάμου (129-216 μ.Χ.) Ρωμαίος Έλληνας ιατρός, χειρουργός και φιλόσοφος θεωρείται ένας από τους πιο ολοκληρωμένους ιατρικούς ερευνητές της αρχαιότητας

Γεννημένος στην αρχαία πόλη της Περγάμου είχε ταξιδέψει εκτενώς για να εκτεθεί σε μια μεγάλη ποικιλία ιατρικών θεωριών και ανακαλύψεων και να αλληλεπιδράσει με άλλους γιατρούς πριν εγκατασταθεί στη Ρώμη

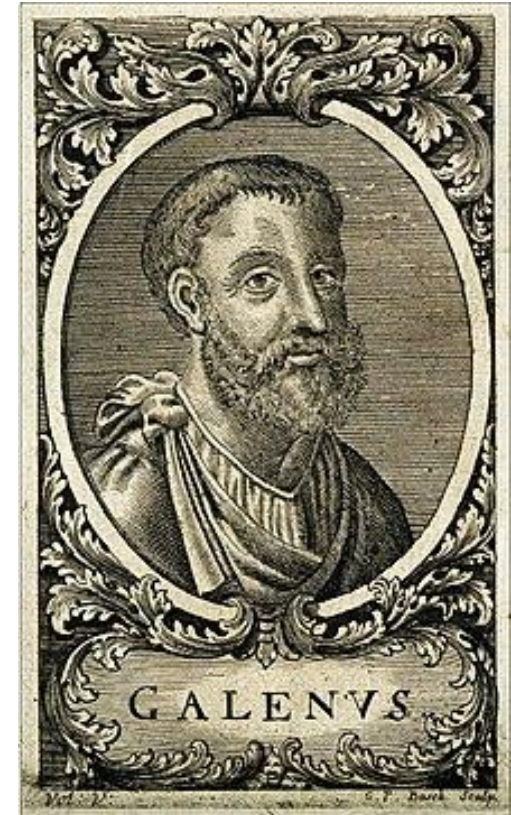
Ο Γαληνός σε ηλικία 16 ετών ξεκίνησε τις σπουδές του στον περίφημο τοπικό θεραπευτικό ναό το Ασκληπιείο της Περγάμου

Οι απόψεις του Γαληνού κυριάρχησαν και επηρέασαν τη δυτική ιατρική επιστήμη για περισσότερα από 1.300 χρόνια. Οι ανατομικές του αναφορές βασίστηκαν κυρίως στην ανατομή του μακάκα (*Macaca sylvanus*) και αργότερα σε γουρούνια λόγω του ότι οι μακάκες είχαν συναισθήματα

Ο Γαληνός δεν είχε αυτοκρατορική άδεια να κάνει τη δική του ανατομή

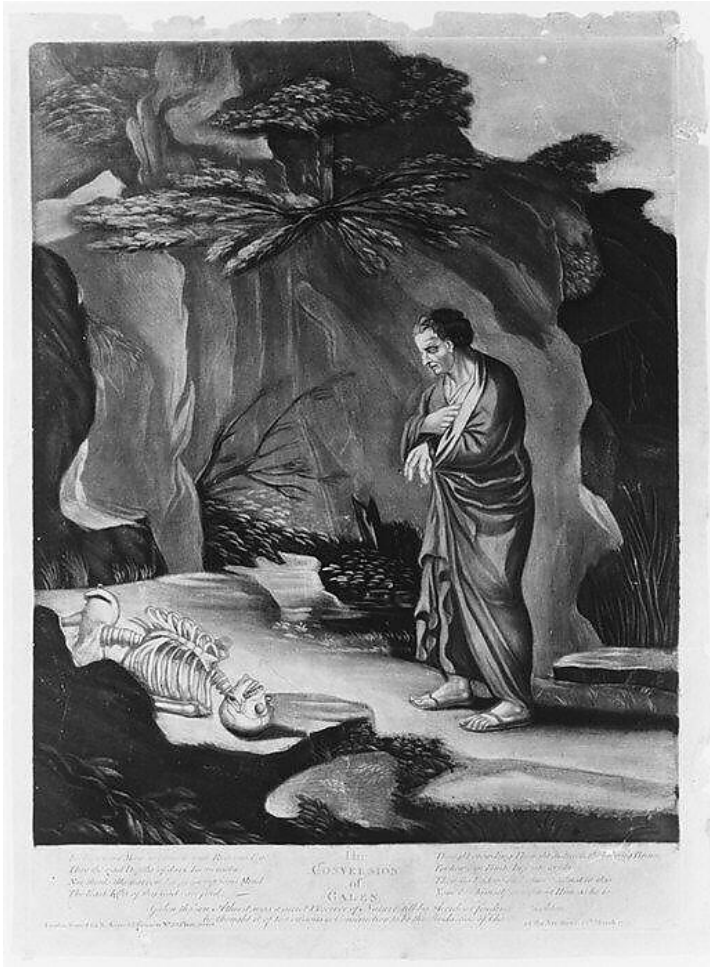
Macaque monkey

Galen, 18th century
gravure by Georg
Paul Busch

Galen, From pigs to ... ?

Galen's conversion, engraving published by R. Sayer and J. Bennett, London, 1775

A lesson in medicine, an early Christian wall painting in a catacomb of the Via Latina, Rome, 4th century AD

Ανατομές στη Ρώμη

Δημόσιες επιδείξεις ανατομής ζώων γίνονταν στη Ρώμη για

Διδασκαλία

Αυτοπροβολή

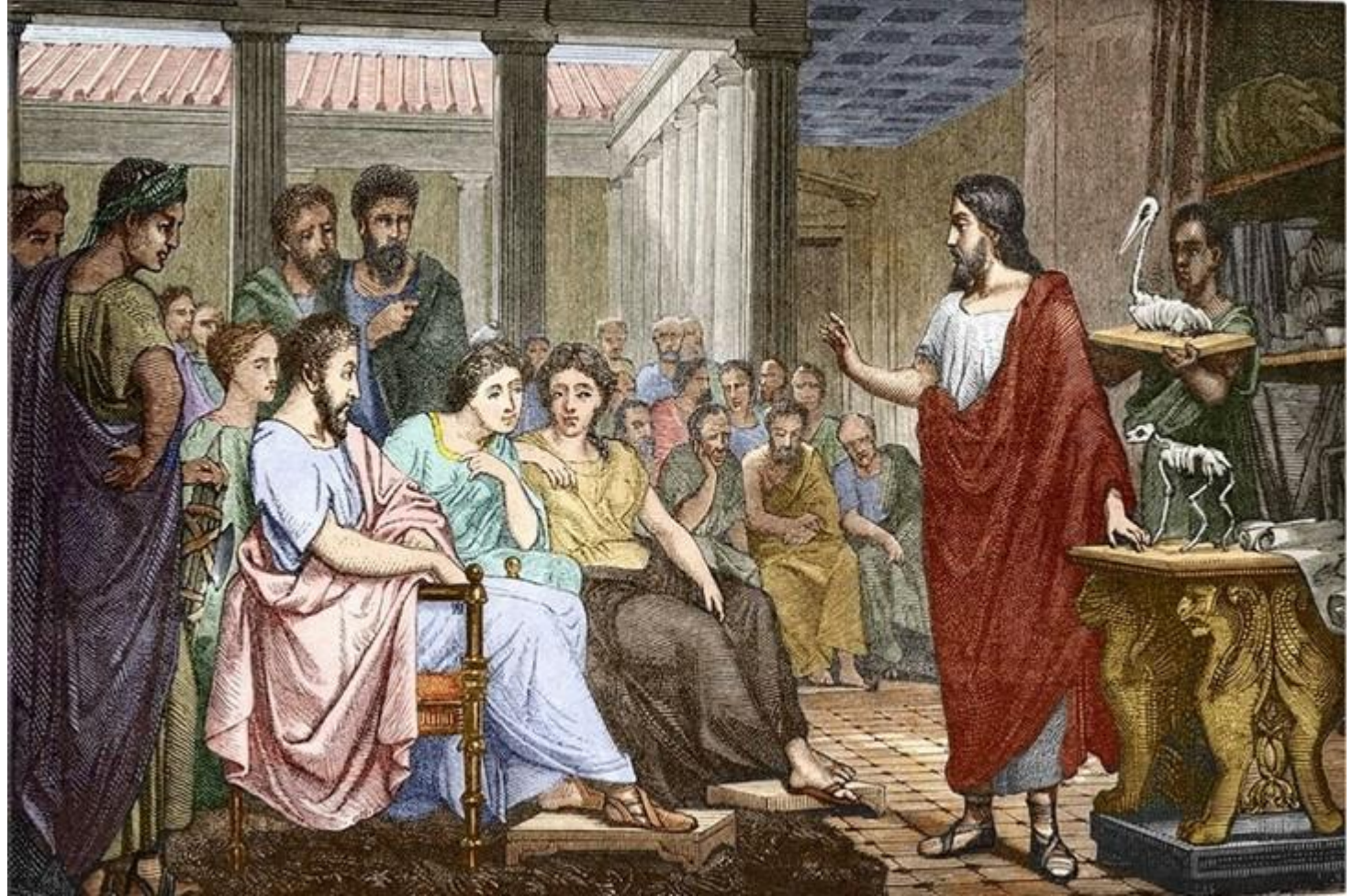
Έκπληξη θεατών

Κριτική αντιπάλων

Αντιμετώπιση του αναπάντεχου

Προσέλκυση μαθητών

Η διδασκαλία του Γαληνού τον οδήγησε σε διαμάχη με τους ιατρούς της εποχής και υπήρξαν αναφορές και για σχεδιασμό δολοφονίας του, το πιθανότερο όμως ότι ένας λιμός τον ανάγκασε να εγκαταλείψει τη Ρώμη

Galen lecturing on anatomy in Rome, in the Temple of Peace, using animal skeletons, engraving from within 19th century book Vies des Savants Illustres

Ο Clarissimus Έλληνας ιατρός των Ρωμαίων

Ο Γαληνός ενθάρρυνε τους μαθητές του να πάνε να κοιτάζουν νεκρούς μονομάχους ή πτώματα που ξεβράστηκαν για να εξοικειωθούν καλύτερα με το ανθρώπινο σώμα

Ο ίδιος μετά την επιστροφή του στην Πέργαμο το 157 μ.Χ. υπηρέτησε ως επικεφαλής ιατρός στο στρατό των μονομάχων

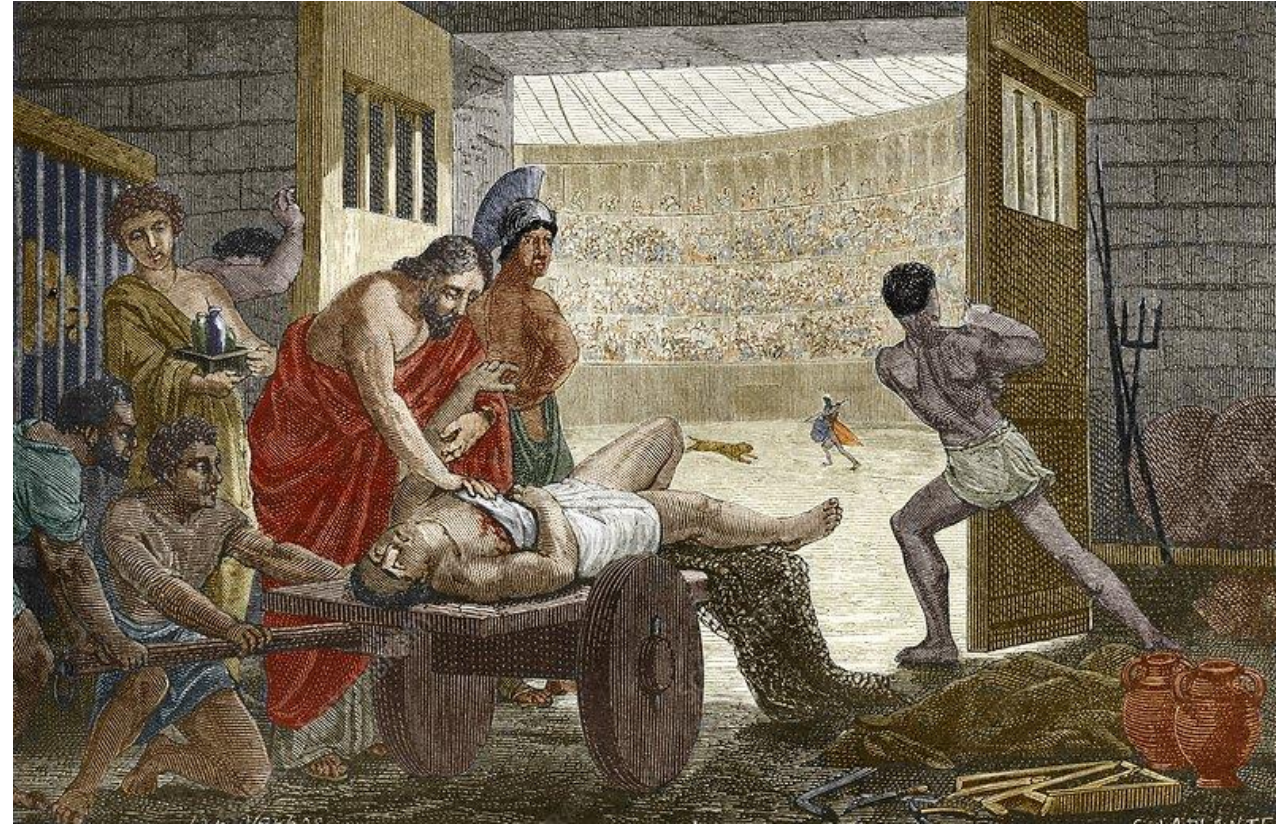
Η συλλογή του από ιατρικές πραγματείες αποτελούνταν από περισσότερα από 400 έργα

Το έργο του στην ανατομία ήταν απαράμιλλο και άντεξε ως αξίωμα για 13 αιώνες

Τα γαληνικά φάρμακα έγιναν το χρυσό πρότυπο

Καθιέρωσε την άποψη για τη διάκριση του πνεύματος (πνεύμα) σε ψυχικό με κέντρο τον εγκέφαλο, ζωτικό με κέντρο την καρδιά και φυσικό με κέντρο την ήπαρ

Μεγάλος θαυμαστής του Ιπποκράτη και δοξογράφος πολλών άλλων ιατρών

Galen treating a gladiator in Pergamum, from the 19th century book *Vies des Savants Illustres*

Εργαστήριο
Ιστορίας της Ιατρικής
και Ιατρικής Δεοντολογίας

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ - ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

**ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ
ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ**